

Józef Wroceński

Doktorat ks. Witolda Adamczewskiego

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawno-historyczny 41/3-4, 298-300

1998

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Rozprawa została napisana zwięzłym i jasnym językiem. W swoich badaniach Autor zastosował metody: historyczną oraz opisu i analizy tekstów źródłowych. W pracy zwraca uwagę bardzo obszerna bibliografia, na którą składają się liczne materiały źródłowe, a także opracowania autorów polskich i zagranicznych. Szczególnie interesujące jest ukazanie instytucji prezbiterium w szerokim kontekście historycznym, praktycznie od czasów apostołskich. Trzeba również podkreślić odważną próbę Autora podjęcia się wyjaśnienia przyczyn utraty swojego pierwotnego znaczenia w Kościele Kapituł katedralnych i Synodów diecezjalnych. Rozprawa habilitacyjna autorstwa ks. Józefa W r o c e ń s k i e g o, stanowi poważny wkład w badaniach nad niezwykle ważnym gremium działającym od czasów Kościoła pierwotnego, jakim jest prezbiterium, czyli wspólnota kapłanów danego Kościoła partykularnego.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie, biorąc pod uwagę pozytywną ocenę rozprawy habilitacyjnej, całego dorobku naukowego i kolokwium habilitacyjnego w tajnym głosowaniu podjęła uchwałę w sprawie nadania ks. dr Józefowi W r o c e ń s k i e m u stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Ks. Zbigniew Janczewski

Doktorat ks. Witolda Adamczewskiego

W dniu 17 marca 1998 r. odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgra Witolda A d a m c z e w s k i e g o, kapłana Towarzystwa Jezusowego, absolwenta Wydziału Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Gregoriańskiego w Rzymie. Doktorant przedstawił Radzie Wydziału rozprawę pt. *Małżeństwo we współczesnych umowach Stolicy Apostolskiej z państwami*, której promotorem był ks. prof. dr hab. Wojciech G ó r a l s k i, kierownik Katedry Kościelnego Prawa Małżeńskiego i Rodzinnego. Recenzentami pracy byli: prof. dr hab. bp Tadeusz P i e r o n e k /PAT/ i ks. prof. dr hab. Józef K r u k o w s k i /ATK/. Ks. mgr Witold A d a m c z e w s k i w swojej pracy podjął próbę całościowego ukazania problematyki małżeństwa pojawiającej się we współczesnych umowach konkordatowych. Autor przebadął umowy zawarte przez Stolicę Apostolską po Soborze Watykańskim II z następującymi państwami: Portugalią /1973/, Kolumbią /1975/, Hiszpanią /1979/, Włochami /1984/, Maltą /1993/, Polską /1993/ i Chorwacją /1996/ wskazując na ewolucję zapisów konkordatowych dotyczących małżeństwa. Praca została podzielona na dwie części, które z kolei dzielą się na rozdziały.

W pierwszej części pracy Autor zajął się problemem uznawania skutków cywilnych małżeństwa kanonicznego, wskazując na te elementy aktualnych syste-

mów prawa cywilnego, które umożliwiają zastosowanie tej instytucji w praktyce. Logicznie więc w pierwszym rozdziale tej części pracy ogólnie przedstawiona została tematyka skutków cywilnych małżeństwa. Autor ukazał również aspekt historyczny instytucji uznawania skutków cywilnych małżeństwa zwracając szczególną uwagę na małżeństwo kanoniczne, które jest podstawą zastosowania tej instytucji we współczesnych umowach konkordatowych. Rozdział drugi poświęcony został problemowi wpisu do rejestrów stanu cywilnego. Jest to podstawowy warunek skuteczności prawnej instytucji uznawania skutków cywilnych małżeństwa kanonicznego. Omówiona została więc ewolucja problemu oraz poszczególne elementy i charakter prawny wpisu do rejestrów cywilnych.

Druga część pracy została poświęcona omówieniu sprawy cofnięcia skutków cywilnych małżeństwa kanonicznego poprzez decyzję o rozwiązaniu małżeństwa cywilnego lub uznaniu przez prawo cywilne kościelnych decyzji dotyczących stwierdzenia nieważności małżeństwa kościelnego. I tak w pierwszym rozdziale Autor wskazał na sytuacje w których państwowe systemy prawne uznają skuteczność cywilną kościelnych wyroków w sprawie nieważności małżeństwa. Wiąże się to z kwestią uznania lub nie uznania wyłącznej jurysdykcji kościelnej nad małżeństwem. W związku z tym znalazły swoje omówienie takie zagadnienia jak: zakres stosowania instytucji uznawania skutków cywilnych decyzji kościelnych w sprawach małżeńskich, rola sądów cywilnych w tej materii i szczegółowy przebieg procesu uznawania decyzji kościelnych oraz szeroko dyskutowany problem wyłączności jurysdykcji kościelnej nad małżeństwem. Z kolei w drugim rozdziale Autor zajął się trudną problematyką rozwodów cywilnych zwracając uwagę na stanowisko Kościoła w tej kwestii. Poruszone tu zostały też sprawy dotyczące separacji małżonków.

Analiza materiału badawczego pozwoliła Autorowi postawić wniosek, że sposób regulacji spraw małżeńskich jest ściśle związany z relacjami państwo-Kościół. Zauważalna ewolucja zapisów konkordatowych w tej materii zaczyna się od niemal automatycznego uznawania skutków cywilnych małżeństwa kościelnego poprzez pewne ograniczenia aż do nowych rozwiązań, polegających na poszanowaniu wolności nupturientów co do wywarcia skutków cywilnych przez ich małżeństwo kanoniczne. To ostatnie rozwiązanie znalazło zastosowanie w konkordacie polskim. Podobna ewolucja zdaniem ks. W. A d a m c z e w s k i e g o przebiegała w sferze zapisów konkordatowych dotyczących sankcjonowania w prawie cywilnym kościelnych decyzji w sprawach małżeńskich, zwłaszcza wyroków sądów kościelnych dotyczących stwierdzenia nieważności małżeństwa; od rozwiązań, które bezwarunkowo uznawały skuteczność decyzji kościelnych poprzez przyznawanie coraz większej roli sądom cywilnym aż po nowoczesne rozwiązanie zastosowane w konkordacie polskim polegające na rozdzieleniu obydwu zakresów i opowiedzeniu się za wyłączną kompetencją każdego forum w swoim zakresie.

Niewątpliwą zasługą Autora jest fakt, że swoje wnioski formułuje wykorzystując szeroką bazę źródłową, do której słusznie zalicza nie tylko umowy konkordatowe, ale także inne pozycje o charakterze źródłowym, tak z zakresu prawa ko-

ścielnego jak i prawa państwowego. Należy też podkreślić, że na trafność wniosków i swobodę w posługiwaniu się tekstami źródłowymi nie miały wpływ miały z pewnością fakt, iż Autor jest pracownikiem Nuncjatury Apostolskiej w Polsce. Ponadto w pracy została wykorzystana bogata literatura obcojęzyczna.

Rada Wydziału Prawa Kanonicznego ATK, biorąc pod uwagę wyniki egzaminów doktorskich, właściwy dla tego typu rozpraw walor naukowy, a także opinie recenzentów oraz pozytywny wynik obrony, nadała ks. mgr Witoldowi Adamczewskiemu stopień naukowy doktora nauk prawnych w zakresie prawa kanonicznego.

Ks. Józef Wroceński SCJ

Doktorat ks. Krzysztofa Kosk

Dnia 21 kwietnia 1998 roku na Wydziale Prawa Kanonicznego odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej ks. mgr Krzysztofa Kosk, kapłana Archidiecezji Warszawskiej, absolwenta Wydziału Prawa Kanonicznego ATK. Doktorat przedłożył Radzie Wydziału rozprawę pt. *Zadania Kościoła w dziedzinie wychowania dzieci i młodzieży w świetle powszechnego ustawodawstwa kościelnego oraz dokumentów Magisterium Kościoła od Soboru Watykańskiego II*. Promotorem pracy był ks. prof. dr hab. Wojciech Góralski. W charakterze recenzentów wystąpili ks. prof. dr hab. Tadeusz Walachowicz /PWT Poznań/ i ks. prof. dr hab. Julian Kałowski /ATK/.

Ks. K. Kosk postawił sobie praktyczny cel, aby sięgnąć do skarbcza doświadczeń oraz mądrości Kościoła, wyrażonej w jego prawie i dokumentach, a wielce przydatnej w dziedzinie wychowania dzieci i młodzieży. Dokumenty Kościoła precyzyjnie określają formę i sposób realizowania kościelnej misji nauczania. Stąd istnieje konieczność zapoznawania się z proponowanymi w nich formami pracy. Zdaniem Doktoranta w wielu przypadkach mało owocna posługa nauczania jest spowodowana słabą znajomością wskazań, treści i metod pracy zalecanych przez Kościół.

Główny tekst rozprawy podzielony został na cztery rozdziały. Rozdział pierwszy ma charakter wprowadzający, w którym Autor po ogólnym zarysowaniu problematyki zagadnienia – jego celu, środków i metody pracy omówił różne rodzaje wychowania, akcentując przy tym różnicę zachodzącą między wychowaniem naturalnym i chrześcijańskim. Ponadto zwrócił uwagę na problem samowychowania oraz ukazał perspektywę współpracy Kościoła i państwa w dziedzinie wychowania dzieci i młodzieży. Rozdział drugi ilustruje nauczycielską posługę Kościoła. Autor poddał analizie różne formy przepowiadania Słowa Bożego i wskazał konkretne zadania wychowawcze Kościoła realizowane przez katechezę, szkoły, uniwersytety i inne wyższe uczelnie kościelne i katolickie. Podkreślona też została potrzeba aktywności Kościoła w sferze środków społecznego przekazu i znaczenie kościelnej kontroli książek i pism reli-